



دنیای منداڵان

www.kurdistanukurd.com

ناوەندی منداڵپارێزی روژمه‌لاتی کوردستان ده‌ری ده‌کا  
خه‌رمانی ١٣٩٢ سیتتامبری ٢٠١٣





# دنیای مندالان

گۆفاریکی مانگانهی مندالانه، ناوهندی مندالپاریزی

رۆژههلاتی کوردستان دهری دهکا

سهرنوسه: شیلان قوربانی فه

دهستهی نوسهرا: کاوه ئاههنگهری، هانا وریا، نیعمهت مهلا

دیزاینه: مینا سولتانزاده

پهپوهندی:

[www.facebook.com/nawendy.mndal.paryzy.kurdistan](http://www.facebook.com/nawendy.mndal.paryzy.kurdistan)

[mndalanikurd@yahoo.com](mailto:mndalanikurd@yahoo.com)

[www.Kurdistanukurd.com](http://www.Kurdistanukurd.com)

وینهی سهربهگ: سۆلّاف قنازی

وینهی پشت بهگ: مندالانی رۆژئاوای کوردستان





مندالە خوشەويستەكان ئەو كاتەتان باش!

دەزانن كە ماوەیەكە پشووێ هاوین تەواو بوو و دەرگای قوتابخانەكان كراونەو، هیوادارم ئەو هاوینە كات و پشووێكی خوش و پڕ لە شادیتان بردیته سەر و ئەزمونی باشتان كۆكربیتەو.

ئەو ماوەیەش كە لە هاوړیکانتان دوور بوون دەتوانن بە دیداریان شاد بنەو و هەر كام لە ئیوه باسی ئەو كارانە بكەن كە لە ماوەی پشووێ هاویندا كردووتان.

ئێستاش كە دەرگای قوتابخانەكان كراونەو، بە ورە و گۆرۆتینەو بو فیربوونی عیلم و زانست بچنەو قوتابخانەو، بە دارشتنی بەرنامە و هەروەها هەل و تێكۆشانی بەردەوام، بە گۆی گرتن لە قسەى مامۆستاكانتان سالیكى پڕ لە سەرکەوتن بوخۆتان دەستەبەر بكەن.

ئیمەش وەك ناوەندی مندالپاریزی رۆژەلاتی كوردستان پیرۆزبایی سالی نوویی خویندنتان لى دەكەین و هیواى سەرکەوتن بو دەخووزین. ئیوه هیواى دوارۆژی گەلەكەمان تێكۆشن بو دەستەبەر كردنی داها توویەكی گەشتەر بو هەمووان.

سەرنوسەر



فەتانه وهلیدی

فەتانه وهلیدی خاتوونه گۆرانییژی به ناوبانگی رۆژه لاتی کوردستانه. ئەو خاتوونه هونەرمنده سالی ۱۳۳۲ی ههتاوی له شاری سنه له دایک بووه، خاوهنی دهنگیکی به سۆزو خۆشه و ههر له تهمهنی منداڵی یهوه هۆگری یهکی زۆری به گۆرانی گوتن بووه.

باوکی فەتانه یهکیک له هاندهرانی سه رکیی ئەو بو گۆرانی گوتن بووه و لهو سه رده مه دا که کلتوری پیاوسالاری به سه ر کورده واری دا زال بووه، فەتانه به بی گویدان به قسه ی ده ور و به ری و، له سایه ی پشتگیری باوکی دا دهستی کردوه به گۆرانی گوتن و یه که م جار دهنگی له رادیوی کرمانشان بلا بوۆته وه.

فەتانه خاوهنی چه ندين گۆرانی ره سه نی کوردی یه و بو سالانیکی زۆر به دهنگه خۆش و به سۆزه که ی گۆرانی گوتوه، به لام ئەو خاتوونه ئیستا به هوی نه خۆشیی دهروونی له یه کیک له گونده کانی سه ر به شاری سنه له گه ل باوکی ده ژێ.

ئیمهش هیوای له شساغی و تهمه ن درییژی بو ئەم خاتوونه ده خوازین.

**په‌یامی ناوه‌ندی منداڵپاریژی رۆژه‌لاتی کوردستان  
بۆ رێورسسی قوتابییانی سه‌رکه‌وتوو**



ناوه‌ندی منداڵپاریژی رۆژه‌لاتی کوردستان

زۆر به‌ په‌روه‌رده‌کردنی منداڵانمان  
به‌دین بۆ ئه‌وه‌ی بۆ هه‌موو منداڵانی  
کوردستان نمونه‌یه‌کی باش بن.  
حیزبی دیموکراتی کوردستان له  
گه‌ل ده‌ستپیکردنه‌وه‌ی تیکۆشانی  
ئاشکرا و وه‌پرخستنی خۆپاڤه‌گرایی  
خه‌لکی کوردستان به‌رامبه‌ر رێژی  
کۆماری ئیسلامی ئێران، سه‌ره‌پای  
ئه‌وه‌ی خه‌باته‌که‌ی به‌ قۆناغی زۆر  
سه‌خت و دژواردا تێپه‌ریوه، هه‌یچ  
کات نه‌یه‌ه‌شتوه منداڵانی ناوچه‌کانی

به‌ریزان!

لێره‌ کۆبووینه‌وه تا ریز له‌ و قوتابی  
و خویندکارانه‌ بگرین که به‌ هه‌ول  
و تیکۆشانی شیلگیرانه‌یان له‌ ماوه‌ی  
سالی خویندنی رابردوو دا به  
باشترین په‌ سالی خویندنیان بریوه،  
هه‌ر بۆیه‌ پر به‌ دل پیرۆزباییان لێ  
ده‌که‌ین.

قوتابیان توێژیکی گرینگی نیو  
هه‌ر کۆمه‌لگایه‌کن، ئه‌وانن که

داهاتووی و لات بنیات ده‌نن. بۆیه  
ئه‌رکی هه‌موو دایک و باوکیکه‌ که  
هه‌ر له‌ سه‌ره‌تاوه، منداڵه‌که‌ی به

شیوه‌یه‌کی باش په‌روه‌رده‌و بۆ  
خویندن ئاماده‌ی بکا. قوتابخانه‌ مالی  
دووه‌می هه‌موو منداڵیکه‌، هه‌ر بۆیه  
ئه‌رکی هه‌موو مامۆستایانه‌ که به‌ و  
په‌ری تواناوه بۆ پینگه‌یاندی منداڵان  
هه‌ول به‌دن.

ئیمه‌خه‌باتکارانی نه‌ته‌وه‌ی کورد  
له‌ رۆژه‌لاتی کوردستان، له‌گه‌ل  
رێژییمیکی زۆردار و سه‌رکوتکه‌ر له  
حالی خه‌بات داین. پێویسته‌ گرنگی

پى بگه يەنن، دەتوانن لە بنیاتنان و بەرپۆهبردنى ولات و کۆمهلى خويان لە داهاوو دا رۆل و کاریگەریی زیاتریان هەبى.

جاریکی دیکه پیرۆزبایى سەرکەوتن لە سالى خويندنى رابردووتان دا لى دەکەین و هیوامان ئەو یه سالى نوێی خويندنىش که به تازەبى دەستی پیکردوه، هەر به م چهشنه سەرکەوتوانه، کوتایى پى بئین.

ریزو پیزانینیشمان بۆ هەموو ئەو مامۆستا، بەرپۆه بەر، پەرودەکارو کاربەدەستانه ی له پرۆسه ی خويندنى دا، دلسۆزانه رینوین و هاوکارو یارمەتیدەرتانن.

ناوهندی مندالپاریزی

رۆژههلاتی کوردستان

۲۰۱۳/۹/۱۳

۱۳۹۲/۶/۲۲

ژیر دەسهلاتی شوپش و بنه ماله ی تیکۆشه ران له خويندن بیهش بن و له هەر هه لومه رجیک دا به دابین کردنى ئیمکاناتی خويندن و هه رهوها به هاوکاریی مامۆستایانی شوپش، یارمه تیی قوتابیه کانی داوه بۆ ئەوه ی سەرکەوتوانه قوناغه کانی خويندن بپرن. هەر ئیستاش حیزبى دیموکراتی کوردستان به دابین کردنى ئیمکاناتی ماددى و مه عنه وى بۆ خويندکاران و قوتابیان زه مینه ی بۆ ئەوان فه راهه م کردوه تا به باشی بتوانن درێژه به خويندن بدن. بنه ماله کان و خودی قوتابیان، پيوسته نرخ و گرنگی ئەو بايه خپیدانه ی حیزبه که یان به خويندن و چاره نووسی مندالان بزائن.

قوتابیه خۆشه و یسته کان له سه ریانه به باشتترین شیوه له و ئیمکاناته ی بویان پیکهاتوه، به مه به سستی خۆپینگه یانندن سوود وه ربگرن و خویان به چه کی عیلم و زانست ته یار بکه ن. چونکه داهاوو ده که ویته ده ست ئەوان. به هەر راده یه کیش باشتتر خویان



شه‌وانیش ۱ کاتژمیر پیش خه‌وتن،  
خوی به وینه کیشانه‌وه سه‌رقال  
ده‌کرد.

له ماوه‌ی ئەم سێ مانگه‌دا، شیرکو  
زیاتر له ۷۰ چیرۆکی خویندۆته‌وه‌و  
هه‌روه‌ا زیاتر له ۷۰ وینه‌ی کیشاون.  
هه‌ی بژی شیرکو، هه‌م  
خویندنه‌وه‌ی باشتتر بووه‌و له وینه  
کیشانیش دا به‌ته‌واوی ده‌ستی را  
هاتوه‌.

### منداله نازیه‌کان:

هیچ کات بو فیر بوون دره‌نگ  
نه‌بووه، ئیوه‌ش ده‌توانن له ئیستاوه  
به‌لین به‌خوتان بدن که له پشوو  
سالی داهاوو دا به‌باشی که‌ک له  
کاته‌کان وه‌ر بگرن.

ئازاد عه‌باسیان

شیرکو دلی خوشه‌که  
قوتابخانه‌کان ده‌کرینه‌وه‌و سالی  
نووی خویندن ده‌ست پی‌ده‌کا.  
له‌به‌ر ئەوه‌ی که:

شیرکو قوتابیکی ژيرو زیره‌که،  
باوکی کریکاره‌و دایکیشی مالداره،  
ئهو شانازی ده‌کا به‌وه‌ی که بابی  
کریکاره‌و پیاویکی زه‌حمه‌ت کیشه.  
هه‌ر جاره‌ی که بابی له کار دیته‌وه،  
شیرکو ده‌چیتته به‌ره‌و پیری و به‌خیر  
هاتنی پی‌ده‌لی. شیرکو به‌لینی به  
خوی داوه‌که به‌باشی خویندنه‌که‌ی  
ته‌واو بکا و بچیتته زانکوو پاشان  
له خزمه‌تی نیشتمانه‌که‌ی دا بی‌و  
وه‌لامی زه‌حمه‌ته‌کانی باوکی به‌باش  
خویندن بداته‌وه.

شیرکو پشویی هاوینه‌ی ئەمسال،  
کاتی به‌فیرۆ نه‌دا. یاریشی ده‌کردو  
بو‌خۆ فیر کردنیش هه‌ر خه‌ریکو  
سه‌رقال بوو.

با بزانی شیرکو چی ده‌کرد له  
پشویی هاوینه‌ی دا!  
هه‌موو به‌یانیک که هه‌ل ده‌ستا له  
خه‌وو پاش نان خواردن، ۱ کاتژمیر  
خه‌ریکی خویندنه‌وه‌ی چیرۆکی  
مندالان بوو.

## ئیوه دوتوانن نهیئیه کی گرنک

### له لای خوتان رابگرن؟!



داوای لی ده که ن ئه وه چی پی گوتی؟!  
 دلنیام ئیوه وا ناکه ن. چونکه جاری  
 وایه مهسه له یه ک هه یه له بهینی  
 دوو هاوړی دا پیویست ناکا هه موو  
 هاوړیکانی دیکه بزائن.

هانا وریا

هیندیک مندا ل له مهیدانیک خه ریکی  
 یاری کردن بوون، ژنیک هاتو یه کییک  
 له مندا له کانی بانگ کردو دوور له  
 ئه وانی دیکه چند قسه یه کی له گه ل  
 کرد.

دوای ئه وه ی مندا له که گه راوه لای  
 شوینی یارییه که، هاوړیکانی لی  
 کو بوونه وه و گوتیان پیمان بلئ ئه وه  
 چی پی گوتی؟!

مندا له که لی پرسین:

ئیوه دوتوانن نهیئیه کی گرنک له  
 لای خوتان رابگرن؟!

ئه وانیش هه موو به دهنگی بهرز  
 گوتیان به لی ده تانین!  
 مندا له که گوتی:

ده ی که واته منیش وه ک ئیوه!

مندا له نازیزه کانی خوینه ری دنیای  
 مندا لان! ئیوه ش ئه گه ر هاوړیکه تان  
 له گه ل که سیکی دیکه قسه یه کی کرد،

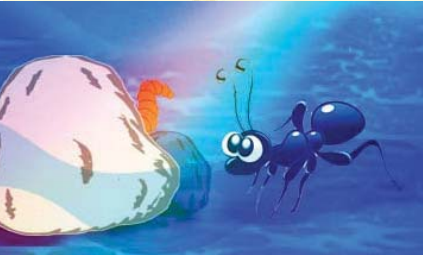




\* دهزانن له دنیا دا و له هه ر ۵ سانیه دا یه ک کامپیوتیر تووشی وایرۆس ده بی.



\* دلی مروقه کان سالانه به لانی که م ۱۰۰هزار جار لی ده دا.



\* میرووله کان ده توانن دوو پروژان له ژیر ئاودا بمیننه وه.



\* تیمساحه کان زیاتر له ۱۰۰ سال ده ژین.



\* ئەسپه کان ده توانن به راوه ستانه وه بخه ون.

\* دهزان له ولاتی ئامریکا هه موو سالی ۵۰۰ فیلم و له هیندوستانیش ۸۰۰ فیلم به رهه م دی.

ئا: نیعمه ت مه لا

## من پیتووسم

دهنووسم وشه‌ی پاراو	من پیتووسم تازه لاو
ده‌لیم بژی کوردستان	پاکم رسته و وشه‌ی جوان
سلاو له گوندو شاره	دووهم دیری ئه‌م جاره
سلاو له بابو دایه	پیتووسم ده‌لی وایه
ته‌مهن دهر‌وا مانگو سالا	پیتووسی منی منال
سلاو له ره‌فیکانم	به پیتووس و په‌نجانم
درد‌دبری هه‌ست و نه‌ستم	ئه‌م پیتووسه‌ی ناو ده‌ستم
دهنووسم وشه‌ی قه‌شه‌نگ	پیتووسی من ره‌نگاوره‌نگ
هه‌ر دهنووسم که‌م و زور	من پیتووسم جورا و جور
بو که‌لمان گیان فیداین	ئه‌من و په‌نجه براین
بمان شکینن سهدان جار	باکمان نیه له زوردار

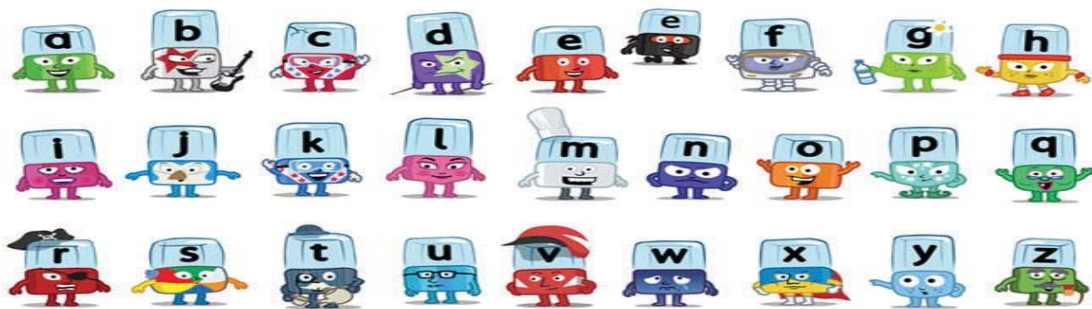
## فیرگی زمانی ئینگیزی

کاوه ئاهه‌نگه‌ری

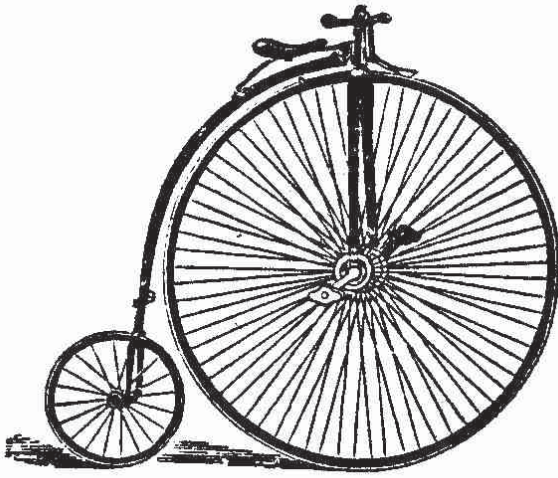
Cupboard    Board    Bookcase    Desk

Clock    Bin    Shelf    Computer

1		2	
3		4	
5		6	
7		8	



## کئ بو یه کهم جار دوچه رخی ساز کرد؟



بو یه کهم جار که رهسته یه که  
 به ناوی ره وره وه که له سالی  
 ۱۸۱۷ له لایه ن بارون «کارول  
 وون درایس» ی ئالمانییه وه  
 دروست کرا. ئه وه که رهسته یه  
 پیدالی نه بووو بو لیخوری نی  
 هه ندیلیکی به ته گه ری پیشه وه  
 بوو که وه ک پیدال که لکی  
 لی وه رده گیرا. له سالی ۱۸۳۹  
 ئاسنگه ریکی ئیسکاتله ندی به

ناوی «کریک پاتریک مه ک میلان» پیدالی بو دروست کردو به وه یه کهم  
 دوچه رخیه دروست کرا.

له سالی ۱۸۷۰ مکانیکی فه رانسه وی به ناوی «پییر لومنی» یه کهم  
 دوچه رخیه پیدال داری ئه مریکایی دروست کرد، هه ر ئه وه ساله شیوه ی  
 نوی دوچه رخیه به رزی ئاسایی یان یه که به چوار هاته بازاره وه. ئه وه  
 دوچه رخیه ته گه ریکی گه وره ی له پیشی و ته گه ری دواوه ی بچوک بوو.  
 له سالی ۱۸۸۵ «جی. کهی. ئیستارلی» دوچه رخیه سازی ئینگلیسی به  
 سه رکه و تنه وه دوچه رخیه به شیوه ی ئیستاندارت دروست کرد.

ئا: مینا

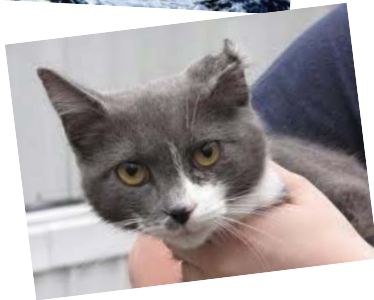


## چهند زانیارییه کی سه رنجراکیش:

سووریی خوین به هوی بوونی ئاسنه وهیه.



کیوه کانی ئالپ، له یهک سال دا ۱ سانتی میتر بهرز دهبنه وه.



گویی پشيله خاوهنی ۳۲ ماسولکه یه.



میرووله له کاتی نه خووشی دا خوی به لای راستدا دهخا.

له کاتی قسه کردن دا بو گوتنی هه ر وشه یهک، ۷۲ ماسولکه دهکه ویتته کار.

ئا: نازاد عه باسیان

پیرۆز بی جیژنی له دایکبوونت



سکالا دامهک ۱۳۹۱/۶/۱۳

مندا لینه بهو ژمارانه نهو ویتدیبه پیکهوه بلیکنزو پاشان دهگی بکهن



به‌شداری گروپی هه‌ئه‌پرکیی باران له فستیقای سالانه‌ی ناوه‌ندی نی‌رگز







ریپورہ سمی ریژگرتن له قوتابیانئ سهرکه وتوو که له لایهن  
ناوهندی مندالپاریژی روژه لاتی کوردستان به ریپوه چوو.







روژی ۵ / ۶ / ۱۳۹۲ ناوه‌ندی منداڵپاریزیی روژه‌لاتی کوردستان به مه‌بهستی یارمه‌تی و هاوکاری سه‌ردانی ئاواره‌کانی روژئاوای کوردستانی کرد که له که‌مپی عه‌ربه‌ت نیشه‌جین











دنیا میں  
Child's World